

Vážené kolegyně a kolegové,

prodíral jsem se davem neurologů úzkou uličkou mezi postery a odpověděl na pozdrav mladšího muže. „Znáš ho, nebo jsi jenom zdvořilý?“ zeptal se kolega A. „Zdvořilý“, odpověděl jsem. „Já jsem také zdvořilý, většinu lidí, co mne zdraví, nepoznám“, řekl A., který je známý tím, že zná téměř každého. Snad vás tato příhoda nepřekvapí. Patrně nejeden čtenář těchto řádek již procedil mezi zuby „kde jsem už toho chlapa viděl“, a nejspíše nejednou. Moje žena pravila, že na sjezdech ji spíš překvapí, když někoho pozná, než když nepozná. Vyptával jsem se a zdá se, že mít potíže s přiřazením jména k tváři, je stav docela rozšířený. Takže asi normální. Poněkud mne však vykojil dialog, který se odehrál v knihkupectví, v mé rodné Levoči. Přitočila se ke mně urostlá starší dáma a zeptala se „Tak už vieš, čo znamená to C v Mozartovej symfónii in C?“ Dáma asi četla v mém obličejí naprosté nepochopení, tak si ověřila: „Si Ivan Rektor, však?“ Nemohl jsem to popřít, nebyl jsem však o nic moudřejší. „Bola som tvoja triedna v deviatej triede a ty si sa ma pýtal, čo znamená to C v názvu symfónie, bol si trošku bezočivý a ja som bola tak mladá....“ Vybavil jsem si krásnou novou učitelku, i vzrušení, které ve mne, a asi i u dalších spolužáků, tehdy vyvolávala. Vzápětí to vysvětlila „...bola som len o sedem rokov staršia, vy ste mali pätnásť a ja dvadsať dva....“ To, že mne poznala, mne šokovalo. Profesionálně vycvičená mimořádně dobrá paměť učitelů? Anebo naopak, vybavit si obličej po několika desetiletích, i přes změny, které se na mé tváři podepsali, je normální? Anebo normální je mírná prozopagnozie, kterou trpím já a kdekdo v mém okolí? Vidíme tolik pacientů, příbuzných, studentů. Obličej v práci, v televizi, na sjezdech... Jsme vystaveni nepřetržitému toku, záplavám informací, některé jsou i důležité. Internet, desítky mailů denně, narůstající kvanta odborné literatury. Reklama, zprávy, zábava... Kdo si to všechno má pamatovat? Hippocampus, gyrus fusiformis, prefrontální kortex, konektivita, to vše má svoji kapacitu, své limity. Konejšivé vysvětlení jsem našel na stránkách Science v článku, shrnujícím čtyři studie na téma, jaký má na naši paměť dopad snadnost, se kterou se dostáváme k velkému množství informací. Odpovědí je „Google effect“, pamatujeme si méně dat, když pracujeme s internetem, než když s ním nepracujeme (1, 2). Pamatujeme si však, kde data najít. Internet a moderní media tedy slouží jako externí paměť, extenze naší vlastní paměti. Bude se naše paměť podobat registrům dat? Bylo by to jistě velmi efektivní. Když se ptali Napoleona na tajemství jeho dokonalé paměti, pravil, že jeho paměť se podobá skříni s mnoha zásuvkami. Když si chce na něco vzpomenout, otevře patřičnou zásuvku (a když chce spát, všechny zásuvky zavře, spánek měl také skvělý). Problémem ovšem je, jak udržet v zásuvkách pořádek. A stačí vůbec zásuvky na ty laviny dat a informací, které se na nás sypou? A je opravdu registr to nejlepší pro kreativitu a hru, nápad, intuici a šťastnou náhodu, radost z překvapivého intelektuálního úspěchu, tedy pro to, co nás těší v medicíně, vědě, životě?

Článek v Science mne uklidnil. Pamatovat si čím dále méně je tedy normální. Až do nedávného večera, kdy jsem odcházel z koncertu pořádaného univerzitou a přede mnou šel profesor, bývalý děkan jedné z humanitních fakult, s nímž se občas potkávám na vědeckých radách. Kráčel s manželkou, kterou jsem naposledy viděl u maturity, zkoušela mne z matematiky. Předtím mne, snad mimo nějakých záskoků, neučila. Chtěl jsem ji po tolika letech pozdravit a tak jsem se k ní vykročil. Než jsem stihl promluvit, řekla „já vás znám, jste Rektor Ivan“. Tak opět nevím, zda je normální si pamatovat, anebo nepamatovat.

Na vaše příspěvky se i s redakční radou těší

prof. MUDr. Ivan Rektor, CSc. – předseda redakční rady

1. Sparrow B, Liu J, Wegner D. Google Effects on Memory: Cognitive Consequences of Having Information at Our Fingertips. Science 2011; 333: 6040 p. 277.

2. Lilford RJ, Peter J Chilton PJ. Does the internet limit or extend the human mind? Probably both BMJ 2011; 343: 5360.

prof. MUDr. Ivan Rektor, CSc.

1. neurologická klinika LF MU
a FN u sv. Anny
Pekařská 53, 656 91 Brno
rektor@fnusa.cz

